

Για όσους/ες μένουν στη μητρόπολη η κατάσταση είναι γενικά γνωστή, οπότε δεν χρειάζονται ιδιαίτερες συστάσεις. Το ζήτημα της στέγης έχει πάρει έντονα κοινωνικές διαστάσεις και, ειδικά σε ό,τι έχει να κάνει με την εργατική τάξη και την προλεταριακή νεολαία, μετατρέπεται σε ένα από τα βασικά προβλήματα της καθημερινής ζωής. Τα ενοίκια συνέχισαν να αυξάνονται σταθερά μέσα στο 2021¹, ακολουθώντας μια τάση ανάκαμψης της κτηματαγοράς για δεύτερη συνεχή χρονιά. Αυτή η αύξηση στις τιμές των ενοικίων, ανεξάρτητα από τους παράγοντες που μπορεί να την προκαλούν και για τους οποίους θα κάνουμε λόγο παρακάτω, στην καθημερινότητα της εργατικής τάξης μεταφράζεται ως έμμεση μείωση του μισθού, ως επιπλέον πίεση στην δυνατότητα κάλυψης των βασικών αναγκών, ως υποβάθμιση του γενικού επιπέδου ζωής και, τελικά, ως ένας ωμός εκβιασμός, βιωμένος μέσα στην καθαρή ταξικότητα της εκμεταλλευτικής σχέσης μεταξύ μισθωτών και ιδιοκτητών.

Από την άλλη, καθώς τα νοίκια ανεβαίνουν, οι μισθοί πέφτουν με διάφορους τρόπους. Ο πρώτος και βασικός είναι οι λεγόμενες «πληθωριστικές πιέσεις» που ασκούνται στην οικονομία, οι οποίες για την εργατική τάξη μεταφράζονται σε μια αυτόματη μείωση της καταναλωτικής δυνατότητας του μισθού σε ένα ποσοστό 3-5% μηνιαίως. Ειδικά δε για όσους/ες πληρώνονται μέσω τραπεζικών εμβασμάτων, οι οποίοι/ες αποτελούν την πλειοψηφία των μισθωτών σήμερα, και τυχαίνει να έχουν κάποιες τραπεζικές καταθέσεις, αυτή η έμμεση μείωση πολλαπλασιάζεται για λόγους που έχουν να κάνουν με τεχνικές παραμέτρους της οικονομίας, οι οποίοι δεν είναι να αναλυθούν επί της παρούσης. Τελικά, ο συνδυασμός μείωσης μισθού και αύξησης ενοικίου, σε συνάρτηση με τα εξαιρετικά υψηλά μισθώματα που ούτως ή άλλως επικρατούν στην ελληνική κτηματαγορά, διαμορφώνουν ένα σκηνικό μιας παράλληλης επίθεσης σε βάρος των αναγκών της σύγχρονης εργατικής τάξης, που οπωσδήποτε θα πρέπει να συγκαταλέγεται μεταξύ των κεντρικών ζητημάτων της εργατικής αντιπολίτευσης σήμερα.

Ενόσω, λοιπόν, η σύγχρονη εργατική τάξη βρίσκεται στις καλές ανάμεσα στον εκβιασμό της μισθωτής και της μισθωτικής σχέσης, ένας εμβληματικός και προνομισούχος κλάδος του ελληνικού κεφαλαίου, ο τραπεζικός, περνάει τα δικά του προβλήματα. Μπορεί τα ποσοστά των μη εξυπηρετούμενων δανείων να έχουν μειωθεί κατά 60%

ΣΤΕΓΗ,

ΚΑΙ Η ΑΘΕΡΑΠΕΥΤΗ ΜΙΖΕΡΙΑ ΤΗΣ ΜΙΚΡΟΑΣΤΙΚΗΣ ΙΔΕΟΛΟΓΙΑΣ ΚΤΗΜΑΤΑΓΟΡΑ + ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΣΜΟΣ

περίπου μέσα στην τελευταία τριετία, πλην όμως οι ανησυχίες για μια φύσκα του ιδιωτικού δανεισμού που είναι έτοιμη να σκάσει ολοένα και πληθαίνουν². Οι θυγατρικές των τραπεζών που επιλαμβάνονται το σκέλος του real estate έχουν ομολογήσει την συντριπτική αποτυχία τους να εκκινήσουν έναν νέο κύκλο συσσώρευσης μετά το περίφημο «τέλος στην προσασία της κύριας κατοικίας» και η λεγόμενη στροφή του στεγαστικού δανεισμού, η οποία λέγεται ότι θα δώσει ώθηση παράλληλα και στον κατασκευαστικό κλάδο ολοένα και καθυστερεί. Εντωμεταξύ, οι Έλληνες μικροαστοί, από εκεί που στην δεκαετία του 2000 ρούφαγαν τα δάνεια με το μπουρί της σύμπα, πλέον στριμώνονται για να πληρώσουν τη δόση της ρύθμισης, του διακανονισμού ή του Νόμου Κατσέλη, την ίδια στιγμή που οι αριστεροί όταν κάνουν διάλειμμα από το «φτιάξτε ΜΕΘ», θυμούνται το «όχι στον πλειστηριασμό της πρώτης κατοικίας».

Και τι σχέση έχουν όλα αυτά μεταξύ τους;

Παρακάτω θα υποστηρίξουμε πρώτον, ότι το ζήτημα της στέγης από τη σκοπιά των αυτοτελών συμφερόντων της εργατικής τάξης δεν μπορεί παρά να γίνεται αντιληπτό ως ένα ζήτημα που τελεί σε αιτιώδη συνάρτηση με τον μισθό και κατ' επέκταση με τον χρόνο εργασίας και τον ελεύθερο χρόνο των μισθωτών. Υπ' αυτή την έννοια η αύξηση στις τιμές των ενοικίων είναι τμήμα της ίδιας αντεργατικής πολιτικής του ελληνικού κράτους που έχει αναγορεύσει το «σπίτι» σε βασικό τόπο αναπαραγωγής της εργατικής δύναμης μέσα στα τελευταία δύο χρόνια απαγορεύσεων, περιορισμών και υγειονομικού απαρχαίντ. Δεύτερον, ότι οι δείκτες ανάκαμψης της κτηματαγοράς των τελευταίων δύο χρόνων είναι ολότελα τεχνητοί και χειραγωγήσιμοι από το lobbying του real estate των κατοικιών και ότι το μόνο βέβαιο είναι ότι η «φούσκα» των εμπορικών αξιών των ακινήτων που ολοένα και φουσκώνει σύντομα θα σκάσει. Το ερώτημα είναι πόσο πάταγο θα κάνει. Τρίτον, ότι τα ευρεία ποσοστά ιδιοκατοίκησης που υπάρχουν ιστορικά στην Ελλάδα σε συνδυασμό με την -επίσης ιστορική- απουσία οικιστικού κεφαλαίου (δηλαδή μεγάλων εταιριών ή ιδιοκτητών κατοικίας) έχουν συντελέσει στην εδραίωση μιας ορισμένης μικροαστικής ιδεολογίας που εμφανίζεται με έναν ξεχωριστό τρόπο στους όρους ψυχικής και συναισθηματικής πρόσδεσης με την ιδιοκτησία κατοικίας. Τέταρτον και τελευταίο, ότι στα δομικά αδιέξοδα του ελληνικού χρηματοπιστωτισμού, ειδικά σε ό,τι έχει να κάνει με τον ιδιωτικό δανεισμό και την κτηματαγορά, η παραπάνω «ελληνική ιδιαιτερότητα» της μικροαστικής ιδεολογίας συνεχίζει να δίνει πρόσκαιρες παρατάσεις ζωής σε μια ιστορία που θα έπρεπε από καιρό να είχε τελειώσει.

Τέλος, επειδή σε όσα γράφονται παρακάτω λαμβάνεται ως δεδομένη μια άποψη για την καπιταλιστική λειτουργία του λεγόμενου «Νόμου Κατσέλη» που είχε κατατεθεί παλιότερα μέσα από τις σελίδες ενός άλλου

περιοδικού 3, η παράλληλη ανάγνωση των δύο κειμένων κρίνεται ότι θα βοηθήσει. Γι' αυτό και το εν λόγω κείμενο θα βρίσκεται αναρτημένο στο site του Traverso αμέσως μετά την κυκλοφορία του τεύχους στα βιβλιοπωλεία.

ΜΙΣΘΟΣ-ΝΟΙΚΙ: ΟΙ ΔΥΟ ΘΥΕΙΣ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ

Η σχέση μεταξύ μισθού και ενοικίου είναι μια ιστορική σχέση για την εργατική τάξη, τέτοιου βάθους και σημασίας μάλιστα που οποιαδήποτε αποσιώπηση συνιστά άγνοια ή εκούσια εθελουφλία στις βασικές αρχές λειτουργίας του καπιταλιστικού τρόπου οργάνωσης της κοινωνίας⁴. Γνωρίζουμε, για παράδειγμα, από *Το φτιάξιμο της αγγλικής εργατικής τάξης*⁵ του E.P. Thomson ότι οι Άγγλοι καπιταλιστές του Μάντσεστερ εφάρμοζαν ένα σύστημα αναλογικής μείωσης του μισθού στην βιομηχανία στις γειτονιές εκείνες που οι εργάτες, μέσω της διαπραγμάτευσης των μισθωτικών συνεταιρισμών τους, πετύχαιναν μείωση του ενοικίου για την στέγη τους. Γνωρίζουμε ακόμα όσα πραγματεύεται ο Φρίντριχ Ένγκελς στο *Ζήτημα της Κατοικίας*, συνομιλώντας με τον Γάλλο αναρχικό Προυντόν και τους οπαδούς του, οι οποίοι πολιτικοποιώντας σε αφηρημένο βαθμό το ζήτημα της κοινωνικής σχέσης μεταξύ ενοικιαστών και ιδιοκτητών, οδηγήθηκαν σε πολιτικά συμπεράσματα κατάλληλα μόνο για την μικροαστική τάξη και τους ριζοσπάστες αστούς. Έγραφε, λοιπόν, ο Ένγκελς το 1872:

Η κεφαλαιοκρατική όψη του εργάτη μας έχει όμως ακόμα μία πλευρά. Ας παραδεχτούμε ότι σε μια ορισμένη βιομηχανική περιοχή καθιερώθηκε ως κανόνας κάθε εργάτης να έχει το ιδιόκτητο σπιτάκι του. Σε αυτή την περίπτωση η εργατική τάξη στην περιοχή αυτή κατοικεί δωρεάν. Στην αξία της εργατικής δύναμής της δεν μπαίνουν πια τα έξοδα για κατοικία. Όμως κάθε μείωση των εξόδων παραγωγής της εργατικής δύναμης, δηλαδή κάθε μόνιμη πτώση της τιμής των μέσων για την κάλυψη των αναγκών του εργάτη, ισοδυναμεί «με βάση τους σιδερένιους νόμους της λαϊκής οικονομίας» με μια μείωση της αξίας της εργατικής δύναμης και συνεπώς τελικά ένα ανάλογο κατέβασμα του μισθού της εργασίας.⁶

Κι αν όλα τα παραπάνω φαντάζουν σαν ξεχασμένα στιγμιότυπα της επαναστατικής αρχαιολογίας (και δικαιολογημένα έως έναν βαθμό), η «πρόσφατη» ιστορία του κύκλου αγώνων που ακολούθησε το περίφημο «θερμό φθινόπωρο του 1969» στην Ιταλία μπορεί να μας δώσει μια πληρέστερη εικόνα σχετικά με τον τρόπο που η εργατική τάξη -ως

συλλογικό υποκείμενο- μπορεί να αντιλαμβάνεται και να διαπραγματεύεται το ζήτημα των ενοικίων από την σκοπιά της αυτονομίας των ταξικών συμφερόντων της. Τούτο μαρτυρεί και η εικόνα δίπλα από την απεργία έξω από τη βιομηχανία της Φιάτ Μιραφιόρι στο Τορίνο στις 3 Ιουλίου 1969. Το πανό των απεργών βιομηχανικών εργατών γράφει: Ο μισθός μας μειώνεται εξαιτίας της αύξησης των ενοικίων.⁷

ΝΟΙΚΙΑ: Η ΦΥΓΗ ΑΠΟ ΤΗ ΣΦΑΙΡΑ ΤΟΥ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΥ

Ενώ, λοιπόν, για την εργατική τάξη η ιστορία του μισθού είναι αξεδιάλυτη από αυτή του ενοικίου, ο Ένγκελς παραπάνω μάς λέει κάτι ακόμα σημαντικό: ότι σε ένα μακροεπίπεδο η ιδιόκτητη κατοικία μπορεί να λειτουργήσει ως μοχλός πίεσης για τη μείωση των μισθών των εργατών/τριών. Μπορεί ο συλλογισμός να φαίνεται ανορθόδοξος και τρωυμένων των αναλογιών σήμερα να μοιάζει αβάσιμος. Μας δίνει όμως μια καλή αφορμή για να πούμε κάποια πράγματα για τα «προβλήματα» του τραπεζικού κλάδου σήμερα και πως η διαχείρισή τους, που λέμε παραπάνω, τελεί σε άμεση συνάρτηση με το ζήτημα της κατοικίας.

Ας πάρουμε ένα απλό παράδειγμα:

Η Μαρία Παπαδοπούλου πήρε το 2006 από την Τράπεζα Πειραιώς ένα στεγαστικό δάνειο αξίας € 160.000. Με τα χρήματα αυτά αγόρασε ένα διαμέρισμα 80 τ.μ. στο Περιστερί, κατασκευής 2000, το οποίο κατά τον χρόνο αγοράς είχε αξία € 160.000. Το παραπάνω διαμέρισμα μπόκε ως εμπράγματη εξασφάλιση (π.χ. προσημείωση υποθήκης) για το δάνειο. Η δόση του δανείου ήταν 700 ευρώ, όμως η Μαρία Παπαδοπούλου απολύθηκε και σταμάτησε να πληρώνει την δόση της το 2012. Έκτοτε η οφειλή της κατέστη ληξιπρόθεσμη και σήμερα η Μαρία Παπαδοπούλου χρωστάει στην Τράπεζα Πειραιώς 220.000 €. Παρόλα αυτά συνεχίζει να μένει μέσα σε ένα διαμέρισμα που δεν της ανήκει, χωρίς μάλιστα να πληρώνει ενοίκιο ή δόση δανείου.

Για να πούμε το ίδιο παράδειγμα αλλιώς:

Η Τράπεζα Πειραιώς πούλησε το 2006 στη Μαρία Παπαδοπούλου ένα χρηματοπιστωτικό προϊόν αξίας € 160.000. Με την πώληση αυτή η Τράπεζα προσδοκούσε ότι μέχρι το 2026 θα λάβει από τη Μαρία Παπαδοπούλου € 220.000 ευρώ. Αντ' αυτού, όμως, από το 2012 που η Μαρία Παπαδοπούλου σταμάτησε να πληρώνει την δόση της, η Τράπεζα δεν παίρνει δραχμή. Σήμερα η απαίτηση της Τράπεζας Πειραιώς προς τη Μαρία Παπαδοπούλου είναι € 220.000. Όμως το καλύτερο που μπορεί να κάνει η Τράπεζα για να ικανοποιήσει την απαίτησή της είναι να εκπλειστηριάσει το σπίτι της Μαρίας Παπαδοπούλου.

Σε αυτή την περίπτωση, η τιμή εκκίνησης του πλειστηριασμού του σπιτιού της Μαρίας Παπαδοπούλου είναι η εκτιμώμενη εμπορική αξία του σπιτιού, η οποία εξαιτίας της παλαιότητάς του (χτίστηκε το 2000, άρα σήμερα είναι 22 ετών) και του χαμηλού αγοραστικού-επενδυτικού ενδιαφέροντος στην περιοχή (δεν πρόκειται για κάποιο εμπορικό ακίνητο στο κέντρο ούτε κάποιο σπίτι σε τουριστικό προορισμό) ανέρχεται σε € 60.000. Αν συνυπολογίσει κανείς/καμία τα έξοδα της εμπορικής εκτίμησης του διαμερίσματος, τα έξοδα της εκτέλεσης (έκδοση διαταγής πληρωμής και κατασχετήριας πράξης), τα έξοδα του πλειστηριασμού (πίνακας διανομής και δικηγορικές αμοιβές) κ. λπ., τα οποία θα επωμιστεί η Τράπεζα Πειραιώς, στο τέλος και στην καλύτερη περίπτωση η Τράπεζα θα λάβει € 45.000, συνεισώς θα βγει πολλαπλά ζημιωμένη.

Όλα αυτά προφανώς ήταν γνωστά στους τεχνοκράτες του χρηματοπιστωτισμού ήδη από το ξέσπασμα της κρίσης το 2010. Και γι' αυτό άλλωστε ο τραπεζικός κλάδος, αυτός ο προνομιούχος εκπρόσωπος του ελληνικού κεφαλαίου, χρηματοδοτήθηκε πολλές φορές από το ελληνικό Δημόσιο για τις χασούρες του, χτίζοντας λιθαράκι-λιθαράκι το περίφημο «δημόσιο χρέος» που λειτουργήσε ως ωμός εκβιασμός σε βάρος της εργατικής τάξης καθόλη την δεκαετία του 2010. Όμως οι κρατικές ενέσεις ρευστότητας προς τις 4 εναπομείνουσες συστημικές τράπεζες (Εθνική, Πειραιώς, Eurobank, Alpha) έπρεπε κάποια στιγμή να σταματήσουν. Γι' αυτό κάπου στο 2016 ανακοινώθηκε το πελώριο στρατηγικό σχέδιο του ελληνικού χρηματοπιστωτισμού: να τιτλοποιήσει τα «κόκκινα δάνεια» (δηλαδή τις ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις ιδιωτών που είχαν περιέλθει σε αδυναμία πληρωμών και είχαν σταματήσει να πληρώνουν τις δόσεις των δανείων) και να τις πουλήσει ως *χρεόγραφα απαιτήσεων* σε τρίτους, στα λεγόμενα «οχήματα ειδικού σκοπού» ή αλλιώς funds ή λαϊκιστί «κοράκια». Σήμερα λειτουργούν στην Ελλάδα περισσότερες από 40 τέτοιες εταιρίες διαχείρισης απαιτήσεων.

Η πώληση σε αυτές τις περιπτώσεις γίνεται περίπου στο 10-20% της ονομαστικής αξίας της απαίτησης, ανάλογα με το δανειακό προϊόν (στεγαστικό, καταναλωτικό, επιχειρηματικό δάνειο κ.λπ.). Το «κοράκι», λοιπόν, αγοράζει την απαίτηση της Τράπεζας από τον ιδιώτη και υπεισέρχεται στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του. Η Τράπεζα έχει τσεπώσει το ρευστό που κάπως εξυγιαίνει τον αρνητικό για χρόνια ισολογισμό της και ο καπιταλισμός κάπως συνεχίζει να λειτουργεί. Τα προβλήματα, όμως, αντί να λυθούν έχουν ήδη μεγαλώσει.

Ας επιστρέψουμε στο παράδειγμά μας.

Το 2021 η Τράπεζα Πειραιώς είχε απαίτηση από την Μαρία Παπαδοπούλου € 220.000, αν και γνώριζε ότι ούτε στον αιώνα τον άπαντα δεν θα πάρει τα χρήματα αυτά. Έτσι λοιπόν, αντί να συνεχίσει να γράφει για 10η χρονιά αρνητικά μεγέθη στον ισολογισμό της, τιτλοποίησε την απαίτησή της προς την Μαρία Παπαδοπούλου και την πούλησε στην Intrum Hellas έναντι € 22.000. Πλέον η Intrum Hellas είναι η δικαιούχος της απαίτησης και με αυτήν θα έχει στο εξής να κάνει η Μαρία Παπαδοπούλου. Αν η Intrum Hellas καταφέρει να πάρει € 22.001 από τη Μαρία Παπαδοπούλου θα βγει κερδισμένη. Θα τα καταφέρει όμως;

Η ΣΙΩΠΗΡΗ ΠΑΡΑΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ

Από το 2018 άρθηκε η λεγόμενη «προστασία της κύριας κατοικίας». Αυτό σημαίνει ότι αν το μοναδικό περιουσιακό στοιχείο ενός οφειλέτη είναι το σπίτι που διαμένει, η Τράπεζα (στην ουσία ο κάθε δανειστής) μπορεί να το εκπλειστηριάσει. Για να είμαστε ακριβείς, όμως, η δια νόμου «προστασία της κύριας κατοικίας» δεν άρθηκε εντελώς αλλά μετασχηματίστηκε σε ευνοϊκές νομοθετικές ρυθμίσεις για τους οφειλέτες, όπως ο λεγόμενος «Νόμος Κατέλη» ή ο πρόσφατος «Ιδιωτικός Πτωχευτικός Κώδικας». Ας επιστρέψουμε στο παράδειγμά μας τώρα.

Το 2022 η Intrum Hellas έχει απαίτηση από την Μαρία Παπαδοπούλου € 220.000 αλλά η Μαρία δεν δίνει φράγκο. Η Intrum Hellas της προτείνει τότε να κουρέψει τα μισά και να της δώσει € 110.000 αλλά η Μαρία λέει ότι ούτε αυτό παίζει. Τότε η Intrum Hellas ξεκινάει την διαδικασία για τον εκπλειστηριασμό του διαμερίσματος της Μαρίας Παπαδοπούλου με τιμή εκκίνησης τα € 60.000, αλλά ο πλειστηριασμός κηρύσσεται άγονος. Το ίδιο και τις 4 επόμενες φορές με τιμή εκκίνησης χαμηλότερη ακόμα και από την εμπορική. Για καλή τύχη της Μαρίας και για κακή τύχη της Intrum, το διαμέρισμα στο Περιστέρι δεν

προσελκύει αγοραστικό ενδιαφέρον, με αποτέλεσμα η Intrum Hellas να βρίσκεται διπλά χρεωμένη και η Μαρία Παπαδοπούλου να μένει για δωδέκατη χρονιά στο σπίτι της χωρίς να πληρώνει νοίκι!

Υποσημείωση: Πολύ συχνά βέβαια παρατηρείται και το εξής ανορθόδοξο φαινόμενο. Ενώ η εμπορική αξία του σπιτιού της Μαρίας Παπαδοπούλου σήμερα είναι, όπως είπαμε, € 60.000, εκείνη δέχεται να έρθει σε διακανονισμό με την Intrum Hellas και να της πληρώσει τμηματικά € 110.000, δηλαδή αξία σχεδόν διπλάσια από αυτή του σπιτιού της. Ο λόγος που συμβαίνει αυτός ο ανορθόδοξος συμβιβασμός δεν είναι άλλος από την μικροαστική ιδεολογία της Μαρίας, η οποία είναι συναισθηματικά αγκυλωμένη και υλικά προσδεμένη στην ιδιοκτησία της, ώστε αδυνατεί να την αποχωριστεί ακόμα και στην περίπτωση που καλείται να καταβάλει αξία πολλαπλάσια από την πραγματική της.

Τί έχουν να μας πούνε όλα τα παραπάνω;

Η αύξηση στις τιμές των ενοικίων και η διατήρησή τους σε υψηλά επίπεδα είναι προϊόν διάφορων παραγόντων. Οι βασικοί από αυτούς είναι δύο. Ο πρώτος είναι η τεχνητή έλλειψη που δημιουργούν στην κτηματαγορά οι εταιρίες real estate ώστε να κρατούν τις τιμές σε υψηλά επίπεδα. Ο δεύτερος είναι τα παθητικά ισοζύγια των τραπεζών και των εταιριών διαχείρισης απαιτήσεων που έχουν αποκτήσει χρηματοπιστωτικές απαιτήσεις με εξασφαλίσεις σε ακίνητα, τις οποίες όμως δεν μπορούν με τίποτα να ικανοποιήσουν λόγω μη προσέλευσης αγοραστικού-επενδυτικού ενδιαφέροντος. Γι' αυτό άλλωστε 9 στους 10 πλειστηριασμούς που διενεργήθηκαν μέσα στο 2021 κηρύχθηκαν άγονοι!⁸

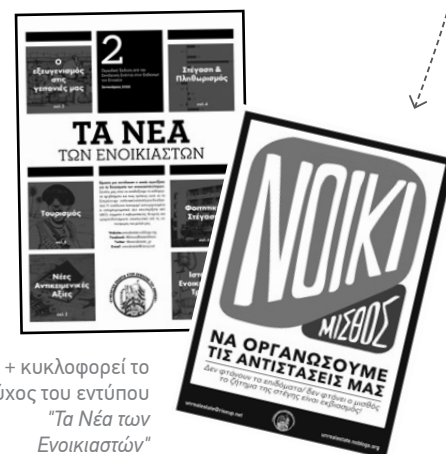
Η Μαρία Παπαδοπούλου είναι ένα φανταστικό πρόσωπο. Στον πραγματικό κόσμο, όμως, είναι μια τυπική μικροαστή που το 2008 επέλεξε να δανειστεί € 160.000, δηλαδή να υποθηκεύσει τη μελλοντική της εργασία για το ποσό αυτό, ώστε να πραγματώσει το μικροαστικό όνειρο της ατομικής ιδιοκτησίας. Σήμερα είτε καλείται να καταβάλει στην χρηματοπιστωτική εταιρία αξία πολλαπλάσια από την πραγματική αξία του σπιτιού της, είτε επωφελείται από τις δομικές αντινομίες του χρηματοπιστωτισμού, συνεχίζοντας να διαμένει σε ένα σπίτι που δεν της ανήκει ενόσω τα νοίκια έχουν φτάσει στο θεό. Κατά έναν περιεργό τρόπο, έχει βάλει κι εκείνη το κεράκι της σε αυτό το φαινόμενο.

Τέλος, η εργατική τάξη, αυτό το ιστορικό υποκείμενο στο οποίο ανήκουμε και το οποίο υπερασπιζόμαστε πολιτικά όπως μπορούμε, είναι αναγκασμένη να ζει από το μισθό της, όπως

μάλιστα ομολόγησε πρόσφατα και ο ίδιος ο πρωθυπουργός. Ένα μεγάλο ποσοστό του μισθού της είναι αναγκασμένη να το καταβάλει στο νοίκι, παρέχοντας τους όρους συνέχισης της λειτουργίας ενός συστήματος που ταλαντεύεται ανάμεσα στις αντινομίες της κτηματαγοράς και του χρηματοπιστωτισμού. Το ζήτημα είναι ως πότε θα ανέχεται αυτό τον εκβιασμό, παίζοντας άθελά της τον ρόλο εξισορόπησης αντιτιθέμενων ενδοκαπιταλιστικών συμφερόντων.

Απαντήσεις για το σημαντικό αυτό ερώτημα δεν έχουμε. Τουλάχιστον ας ξεκινήσουμε από κάτι απλό: όταν ακούμε για την «προστασία της λαϊκής κατοικίας» και τα «αδηφάγα σαγόνια των εισπρακτικών» να γυρίζουμε αλλού το κεφάλι. Τα εργατικά συμφέροντα δεν βρίσκονται εκεί.

1. *Αύξηση κατά μέσο όρο 5% στα μισθώματα κατοικιών το 2021*, εφημ. Ναυτεμπορική (22-9-2021).
2. *Καμπανάκι Στουρνάρα στις τράπεζες για τα κόκκινα δάνεια: η επίπτωση της πανδημίας δεν έχει αποτυπωθεί*, εφημ. Ημερησία (23-12-2021).
3. Αναφερόμαστε στο κείμενο *Αφορά ο νόμος Κατέλη της εργατική τάξη; Κόκκινα δάνεια, ηλεκτρονικοί πλειστηριασμοί και «προστασία» της πρώτης κατοικίας*, περ. Zero Years, τεύχ. 9, Οκτώβρης 2018.
4. Γι' αυτό άλλωστε βρήκαμε εύστοχη (και εξαιρετικά πρωτότυπη από γραφιστικής άποψης) την αφίσα της Συνέλευσης ενάντια στον εκβιασμό του ενοικίου που κολλήθηκε στις γειτονιές της Αθήνας τον Νοέμβριο του 2021, την οποία παραθέτουμε δίπλα.
5. E. P. Thompson, *Η συγκρότηση της αγγλικής εργατικής τάξης*, Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς, Αθήνα 2018.
6. Φρίντριχ Ένγκελς, *Για το ζήτημα της κατοικίας, Σύγχρονη Εποχή*, Αθήνα 2012, σελ. 71-72.
7. Στα πλαίσια του αγώνα για την στέγη το ιταλικό εργατικό κίνημα είχε συγκροτήσει σωματεία ενοικιαστών τα οποία απαιτούσαν την κρατική παρέμβαση στην ιδιωτική αγορά της στέγης και την ποσόστωση της τιμής του ενοικίου στο 10% του μισθού. Για περισσότερα βλ. Lotta Continua, *Να ανακατάβουμε την πόλη: Ιταλία, ο αγώνας στην κοινότητα*, μεταφρασμένο κείμενο του 1972 από την ιταλική ακροαριστήρη εφημερίδα Lotta Continua, περ. Zero Years, τεύχ. 12, Νοέμβρης 2019.
8. Ευγενία Τζώρτζη, *Άγονοι έννεά στους δέκα πλειστηριασμούς*, εφημ. Καθημερινή (17-11-2021).

+ κυκλοφορεί το 2ο τεύχος του εντύπου "Τα Νέα των Ενοικιαστών"